

Сумесны праект рэдакцыі газеты «Звязда» і Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь

Выпуск № 10 (50)

■ Бывае і такое!

ТАНКІСТЫ НА АБЦАСАХ

Курсанткі з Венесуэлы расказалі, чаму прыехалі вучыцца ў Беларусь, за што не любяць зіму і якім стравам з нашай нацыянальнай кухні аддаюць перавагу

На ваенна-тэхнічным факультэце Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта вучацца незвычайныя курсанты. Яны носяць нашу ваенную форму (толькі цікаўны заўважыць на ёй іншую нашую куку), курсанцкія пагоны і ўжо могуць пахваліцца армейскай выпраўкай. Са спіны нічога незвычайнага! Але варта ім толькі азірнуцца, як на табе — гэта дзяўчыца! Ды не нашы славянскія прыгажуні, а не менш прыкрасныя латвіянка.

Джэніфер Віера і Джосэлін Брыта прыехалі ў Беларусь з Венесуэлы. У БНТУ асвойваюць спецыяльнасць «Шматмэтавая гусенічная і калавая машыны» — адным словам, будучыя танкісты.

«Смела!» — скажуць бывалыя вайскоўцы. Сапраўды, прафесія не з жаночых. Там жа, у далёкай Венесуэле, гэ-

А я ведала, бо была ў Маскве, — кажа сяброўка. — Разумела, што Мінск на яе падобны, а дзе ён знаходзіцца, нават не ўяўляла.

Да нашага клімату дзяўчаты не могуць прывыкнуць і дагэтуль. Ім у Беларусі круглы год холадна. Вельмі сумуюць па сваіх звыклых 40 градусах цяпла. Таму наша лета для іх — не лета. Калі беларускія курсанты займаюцца фізічнай падрыхтоўкай у майцы і шортах, то венесуэльцы просяць дазволу апрануцца цяплей. Зіма для іх — напэўна, самае горшае, што яны бачылі ў сваім жыцці. «Зімой вельмі цяжка, — прызнаюцца венесуэлькі. — Апранаем на сябе па тры паліто». Не разумю, ці то жартуюць, ці то праўду кажуць.

СПЕЦЫЯЛІСТЫ НА ВАГУ ЗОЛАТА

На ваенна-тэхнічным факультэце БНТУ курсанты з Венесуэлы вучацца ўжо не першы год. За гады ваеннага супра-

Дзяўчыцы вучацца адукацыя, атрыманая ў Беларусі, лічыцца прэстыжнай.

Праўда, драгіны ўпершыню дзяўчаты пакаштавалі ў Беларусі. Сваю нацыянальную страву — арэпу, або кукурузныя аладкі, — у інтэрнаце гатуюць агульнай ра. «Кладзем у вялікую талерку кукурузную муку, дабаўляем соль, вадку, потым ставім у духоўку», — дзеліцца рэцэптам Джэніфер і паказвае фотаздымак, што ў выніку павіна атрымацца. Выглядае апетытна!

«Зімой вельмі цяжка, — прызнаюцца венесуэлькі. — Апранаем на сябе па тры паліто».

У «ХРАМЕ ТАНКАЎ»

Пасля сытнага абеду дзяўчаты ўзялі свае непад'ёмныя запячкі (у іх яны носяць не толькі кнігі і сшыткі, а і чарцяжы, спартыўную форму), і мы накіраваліся ў «храм танкаў» — так у БНТУ называюць клас тэхнічнай падрыхтоўкі, дзе праводзяцца заняткі па эксплуатацыі бранятанкавай тэхнікі. Тут «гаспадарыць» вучэбна-баявы танк Т-72Б і баявая машына пяхоты. Тэхніка сапраўды залезла ўспрадыну — і гледзіць, вывучай, запамінай. Асвоіць танкавую навуку курсантам дапамагаюць майстры вытворчанага навуцэнтра Аляксея Ціткоў і Генадзь Вараб'ёў.

— Дзяўчаты з Венесуэлы — старанныя вучаніцы, — гаворыць Аляксея Ціткоў. —

ўзбраенні Беларускай арміі. Але гэта ім не перашкоды асвоіць іншую бранятанкавую тэхніку. Як запэўніваюць спецыялісты, сістэма работ механізмаў, аргатаў і вузлу амаль усюды аднолькавая.

Практычнае ваджэнне танкаў у курсантаў — як нашых, так і замежных — пачынаецца на апошніх курсах. Але перш, чым выехаць у поле, яны павіны «праехаць» на танку на спецыяльным трэнажоры. І ў венесуэлац гэты атрымаецца на «выдатна».

ШПАЦЫР ПА-ВЕНЕСУЭЛЬСКУ

У суботу і нядзелю курсанты з Венесуэлы могуць разлічваць на звычайнае. Але такую магчымасць дзяўчаты выкарыстоўваюць не заўсёды.

— Як я магу гуляць, калі шмат хатніх заданняў? — абурэцца Джэніфер. Праўда, на шопінг час знаходзіцца. Дзяўчаты ёсць дзяўчаты! Венесуэлькі з задавальненнем апранаюцца ў нашы крамак. «ЦУМ, ГУМ, «Сталіца», Ждановічы, «Бігз...», — пералічвае Джэніфер.

Сяброўкі любяць хадзіць у кіно, наведваюць кінатэатры. Знаёмцяцца і з гісторыка-культурнага спадчынаў Беларусі. Ужо былі ў Мірскім замку, у Нясвіжы, Дудутках. Свае зямовыя прагукі дзяўчаты абмяжываюць толькі крамай. Аргумент усё той жа — холадна. Праўда, зрэдку, але ўсё ж такі можна адшукаць іх на катку. Дарэчы, на каньках яны навучыліся катацца ў Беларусі.

ДАДОМУ — РАЗ НА ГОД

Заняткі скончыліся. Разам з Джэніфер і Джосэлін мы ідзем у інтэрнат, дзе жывуць замежныя студэнты БНТУ. Дзяўчаты дзеліцца адзін пакой на дваіх. У блоку ёсць яшчэ адзін пакой, кухня, бытавое памашканне, душавая і прыбіральня — адным словам, міні-кватэра.

Нягледзячы на ваенную атрыбутыку — вопратку, галаўныя ўборы, макеты танкаў, відаць, што тут усё ж жывуць дзяўчаты. На ложках размясцілася цэлае царства цацак, на паліцах — касметыка, паштоўкі, фотаздымкі з роднымі. Па сваіх сям'ях Джэніфер і Джосэлін сумуюць больш за ўсё, хоць амаль кожны дзень гутараць з імі па «Скайпе».

Але нікі інтэрнэт не заменіць жывых зносін. А бывае гэта раз на год, на летніх канікулах. 17 гадзін на самалёце — і яны ў Каракасе. У падарунак родным вязуць матрошак (лічыць, што гэта наша нацыянальнае), беларускі шакалад. Для малодшага брата Джэніфер загадзя запасаецца сшыткамі: кажа, што ў нас танней.

Не паспеюць дзяўчаты азірнуцца, як прыйдзе час вяртацца ў Венесуэлу. Надзенуць такую ўжо любімую форму і пачнуць дзеляцца з вайсковцамі атрыманымі ведамі. А вечаарамі, хочацца верыць, будуць узгадваць Беларусь, дзе надзвычай прыгожа і... вельмі холадна.

Вараніка КАНИЮТА. kanyuta@zviazda.by

Прыпудрыць носік — і на заняткі.

Міжнароднае супрацоўніцтва

АКЦЭНТ НА АДУКАЦЫЮ І МЕДЫЦЫНУ

Завяршыўся афіцыйны візіт міністра абароны Беларусі генерал-лейтэнанта Андрэя Раўкова ў Рэспубліку Сербія.

Падчас сустрэчы з сэрбскім калегам Браціславам Гашычам кіраўнікі абаронных ведамстваў выказалі ўзаемную зацікаўленасць у працягванні практычнага ўзаемадзеяння па шэрагу кірункаў. У першую чаргу гэта тычыцца ваеннай адукацыі, удзелу ў міратворчай дзейнасці, падрыхтоўкі падраздзяленняў сіл спецыяльных аперацый і ваеннай медыцыны.

У выніку перамоў кіраўнікі дэлегацый падпісалі мемарандум аб ўзаемамаруменні паміж міністэрствамі дзвюх краін у пытаннях супрацоўніцтва ў сферах ваеннай навукі і адукацыі. Накіраваны

на развіццё двухбаковага супрацоўніцтва паміж ваеннымі навучальнымі ўстановамі і іншымі адукацыйнымі і навуковымі інстытутамі, дакумент прадуладжвае абмен вопытам працы, навукавымі і навуковымі матэрыяламі, выкладчыцкімі і навуцэнцкімі складамі, а таксама сумесны ўдзел у канферэнцыях, вучэбных курсах і стажыроўках. Андрэй Раўкоў пазнаёміўся з сістэмай ваеннай адукацыі і вопытам падрыхтоўкі сіл спецыяльных аперацый Узброеных Сіл Сербіі. Акрамя таго, адбыліся сустрэчы міністра абароны са старшынёй Урада Рэспублікі Сербія Аляксандрам Вучычам і кіраўніком Пастаяннай камісіі па абароне і ўнутраных справах Народнай Скупшчыны Сербіі Марыяй Абрадовіч

У маіх руках — святочны выпуск газеты «Советская коллекция» за 9 мая 1967 года. На першай старонцы, побач з артыкулам «Подзвіг народа», змешчаны групавы фотаздымак ветэранаў з горада Эліста, сярод якіх і ўраджэнец Лагойска Міхаіл Апалінскі. Так склаўся яго лёс, што Міхаіл Уладзіміравіч у пасляваенны час вымушаны быў пакінуць родныя мясціны і большую частку жыцця пражэці ў калмыцкай сталіцы. Адтуль як жаданы гасць прыедзжаў да сваіх лагойскіх родзічаў. Падчас адной такой пазездкі і перадаў на памяць названы нумар газеты і два фотаздымкі. На адным з іх — зняты ў поўны рост 28 жніўня 1944 года.

На першых старонках машынапісанага зборніка — франтавая біяграфія героя. Засведчана, што нарадзіўся ён у 1924 годзе, за год да вайны скончыў сярэднюю школу і па пецёўцы камсамола паступіў у лясенградскую ваенна-марскую авіяшколу. Па заканчэнні яе ў жніўні 1941-га года добраахвотнікам пайшоў на фронт. Стаў аборанцам Ленінграда — пілотам у 122-м асобым разведвальным гідраавіапалку. У сакавіку 1942-га падчас баявога вылету быў кантужаны і два месяцы лячыўся ў адным з лясенградскіх шпіталаў, а затым у горадзе Бійску, на Алтаі, куды быў вывезены па ладажскай «Дарозе жыцця».

Пасля папраўкі Міхаіл Апалінскі прайшоў спецыяльную вучобу і стаў штурманам-стралком самалёта «Іл-2», грознай баявой машыны, якую фашысты называлі «чорнай смерцю», а нашы байцы — «лятаючым танкам». Вельмі справядліва ацэнка: гэты штурмавік выпраўляўся на заданне з 600 кілаграмамі бомбаў, меў на ўзбраенні 6 ракетных снарадаў, хуткастрэльную гармату і тры кулямёты.

Працягваў сваю баявую службу 18-гадова штурман-стралок «Іла» на Калінскім фронце ў 112-м штурмавым авіяпалку. Удзельнічаў у баях па вызваленні Ржэва і Вялікіх Луках. Яго заслугі былі адзначаны медалём «За адвагу». Бяспрыкладную мужнасць і баявое майстэрства праявілі савецкія лётчыкі ў бітве на Круцкай дузе.

Экіпаж «Іла» ў складзе Міхаіла Апалінскага і Пятра Шмігеля ў тры дні здзейсніў 30 вылетаў. Толькі ў перыяд з 5 па 9 ліпеня ад штурмавых удараў іх палка было знішчана больш сотні танкаў, звыш тысячы варажых салдат і афіцэраў. Апалінскі быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. Наперадзе ж былі новыя суровыя выпрабаванні. Асабліва пры разгроме Корсунь-Шаўчэнскай групы ворага, пасля чаго наш зямляк атрымаў ордэн Айчынай вайны I ступені, а яго баявы напарнік быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза. У жніўні сорок чацвёртага 92-гі гвардыі авіяпалк быў перакінуты на 2-гі Украінскі фронт. Экіпаж, у складзе якога служыў Апалінскі, вызначыўся пры вызваленні Румыніі і Венгрыі, узяцці Будапешта, разгроме фашысцкіх сіл у раёне возера Балатон. Да ранейшых узнагарод штурмана-стралка дабаўіўся ордэн Славяноў III ступені.

На вогненых трасах Міхаіл Апалінскі пастаянна сутыкаўся са смеротнай небяспекай. Выратаваў набыты вопыт вядзення бою, паможныкі на бяспрашэна і вытрывалы. Падсумоўваючы здзейшанае на франтах Вялікай Айчынай вайны, у сваіх біяграфічных нататках ён зазначае, што за перыяд са жніўня 1941-га

ВОГНЕННЫМІ ТРАСАМІ

па май 1945-га на яго рахунку — 45 паветраных баёў, у якіх было збіта 8 і падбіта 10 варажых самалётаў. Адажны лётчык 22 разы падаў з падбітым самалётам, 4 разы пакідаў ахоплены полымем «Іл», спускаючыся на парашуце. Было нават такое, што ён пасля прызямлення трапіў у палон да немцаў, але на другі дзень быў вызвалены часова-вадзіцкі партызанамі.

Дзень Перамогі Міхаіл Уладзіміравіч сустрэў недалёка ад Прагі. Пад канец 1945-га года быў накіраваны ў гарнізонны шпіталь горада Кішынёва і па заключэнні ўрачэбнай камісіі звольнены ў запас на стане здароўя са статусам інваліда другой групы. Тым не менш завочна скончыў Маскоўскі інжынерна-будаўнічы інстытут і многія гады працаваў у сферы сельскагаспадарчага будаўніцтва.

Віктар НЕСЦЯРОВІЧ, г. Лагойск.

Танкісты ў венесуэльская арміі — каштоўныя спецыялісты. І няважна, што яны жаночага полу.

та нармальна з'ява. Дзяўчаты актыўна ідуць служыць, застаюцца ў войску па кантракте і з задавальненнем асвойваюць мужчынскія спецыяльнасці. Нават міністр абароны ў іх — жанчына.

Узначаліў армію сваёй краіны маршаль і дзяўчаты. Але гэта, што называецца, у перспектыве. Сёння галоўнае — вучоба. Трэба яшчэ і давер апраўдаць. Джэніфер і Джосэлін — не толькі адзіныя прадстаўніцы жаночага полу сярод курсантаў-венесуэльцаў, яны яшчэ і адзіныя дзяўчаты на ўвесь факультэт!

ГАЛОЎНЫ БАР'ЕР — МОВА

Самы час пазнаёміцца. Мы стамі ў фэе ваенна-тэхнічнага факультэта БНТУ. У прызначаны час — ні на хвіліну раней ці пазней (вось яна, вайсковая пунктуальнасць!) — дзверы адчыняюцца і насустрэч выходзіць венесуэлькі.

— Вас журналісты, напэўна, ужо замучылі? — пытаюся. Дзяўчаты ў адказ толькі ўсмехаюцца: не разумюць беларускай мовы. Перапытаю па-руску. У адказ — неадназначна ківваюць галавамі.

Аказваецца, адна справа — асвоіць танкі, іншая — вывучыць мову: дысцыпліны ім выкладаюць толькі па-руску. Таму перш, чым перайсці да ваеннага майстэрства, кожная з іх на працягу года вывучала рускую мову — так званы нульвы курс.

Джэніфер Віера ўжо на тэрыі, Джосэлін Брыта — першакурсніца. Мы размаўляем без перакладчыка.

ВУЧЫЦЦА ў БЕЛАРУСІ ПРЭСТЫЖНА

Джэніфер прыехала ў нашу краіну з венесуэльскага горада Маракаі. Джосэлін родам з Валенсіі. Не магла не спытаць, чаму яны выбралі такую незвычайную для нашых рэалій прафесію і паехалі вучыцца ёй так далёка.

— Жанчыны ў нас працуюць нароўні з мужчынамі, — гаворыць Джэніфер. — У Венесуэле няма розніцы, якога ты полу. І тыя, і другія могуць выконваць аднолькава складаную работу. Мая мама, напрыклад, займаецца бізнесам, бацька — канструктар.

А вось у Джосэлін тата — палкоўнік. — Гэта ён вырашыў, што дачка будзе насяць пагоны? — цікавіцца.

— Не, — смеецца. — Я сама. Заўсёды з гонарам гляджу на свайго бацьку. Таксама хачу насяць прыгожую ваенную форму (у пацярджэнне паказвае нацыянальную ваенную вопратку на смартфоні. — Аўт.). А тут яшчэ сяброўка паклікала ў Беларусь. Тата не быў супраць: ваша ваенная адукацыя лічыцца ў нас прэстыжнай. Ды і ў Венесуэле танкістаў не рыхтуюць.

ХОЛАДНА!

— Я і падумаць не магла, што ў вас так холадна, — гаворыць пра свае першыя ўражанні аб Беларусі Джэніфер.

Сачыць за ваеннай формай — абавязак кожнага курсанта.

цэр — факультэцкая «мама», як называюць яго курсанты.

У 6 раніцы дзяўчаты ідуць на зарадку. Але і ўрокі фізкультуры ніхто не адмяняе! Потым па раскладзе — заняткі. Увечары — самападрыхтоўка. Як і нашы курсанты, венесуэльцы знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні — Баліварыянскай Рэспублікі, вядома. Атрымліваюць замежныя курсанты і стыпендыю. Як падзяліліся латвіянкамі, ім хапае ды яшчэ застаецца. Суму не агучылі — ваенная тайна.

А вось колькі каштуе іх абед або вячэра, далёка не сакрэт. Побач з меню беларускіх курсантаў у сталовыцы БНТУ раслісана і харчаванне венесуэльцаў. Для апошніх — асобная раздаточная і стол, зарэзерваваны на адпаведную колькасць людзей.

АМАТАРЫ БУЛЬБЫ І АРЭПЫ

Самы час паабедваць. Пакуль дзяўчаты з апетытам спускаюць свае талеркі, мы цікавімся, ці падабаецца ім беларуская кухня.

— Так! Асабліва любім бліны, — адказвае за абедзвюх Джосэлін.

А вось не даспадобы венесуэлкам кашы. Яны і дагэтуль не могуць зразумець, як іх можна есці. Просяць кухараў па магчымасці гатаваць ім стравы з бульбы. Яе, дарэчы, у Венесуэле актыўна вырошчваюць, таму яны яшчэ і паспрачацца могуць, для каго бульба больш родная.

Нават юнакамі камандуюць. Малайцы! Упэўнены, яны будуць добрымі афіцэрамі венесуэльская арміі.

За 40 гадоў працы ў БНТУ курсантаў у спадніцах у Аляксея Міхайлавіча не было ніколі. Але яго гэта не пахлохае. «Калі б прымусіла хадзіць, то і нашы вучыліся бы, — лічыць танкіст са стажам. — У гады Вялікай Айчынай вайны беларускія дзяўчаты усё ўмелі!»

Курсанты з Венесуэлы вывучаюць канструкцыю танка і БМП, якія стаіць на

Жыві і помні

Тут гучалі галасы...

Як звычайная вясковая хата ў пасляваенных гады ператварылася ў школу

Пераадолеўшы амаль 500 кіламетраў, звязка ў родную вёску Камуна, што на Любаншчыне. Злева, праз некалькі дамоў, — дом Раісы Кур'ян, ці проста цёткі Раі. Звычайны цагляны дом, акуратна пабелены клаталівай гаспадыняй. Ён амаль не змяніўся за 55 гадоў, толькі дрэвы, пасаджаныя дзядзькам Грышам (яе мужам), сталі нашмат вышэйшай і таўсцейшай. Гэтыя сцены памятаюць дзіцячыя галасы хлапчукоў і дзяўчатак, якія тут гучалі ў першы дзесяцігоддзі пасля вызвалення Беларусі.

У далёкім 1959-м цётка Рая з мужам дазволілі ў сваім доме размясціць школу. Невялікай часовай школы, пабудаванай пасля вайны, на ўсіх дзедзі не хапала. Настаўніцаў у іх доме была мая маці. Да яе я і трапіў у першы клас.

...Дзверы не зачынены. З хваляваннем заходжу ў хату. Тут таксама амаль нічога не змянілася. Тая ж кухня з печкай, той самы буфет. Асобы посуд, клаталіва захаваны цёткай Раяй, яшчэ, напэўна, памятае нас, вучняў і вучаніц той далёкай вясны. Убачыўшы мяне, замітусілася, стала збіраць стол. Яна засталася такой жа гасціннай гаспадыняй, якой была ў той далёкі час.

Адчыняю дзверы, заходжу ў залу. Тут быў першы клас, затым другі, трэці клас. У бильным класе душыць цішыня, якая парухаецца толькі будзільнікам, што нястомна адлічвае беззваротны час. А калісьці тут было весела, шумна ад дзіцячых галасоў і смеху. Вось тут, каля акна, стаяла мая парта, за ёй я сядзеў з Марыякай, смуглявай дзяўчынкай з чорнымі касічкамі. Тут, у гэтым класе, пачыналася сяброўства з дзяўчатамі, якое амаль у кожнага з нас перарастала ў першае школьнае каханне, а затым у сур'ёзныя адносіны — вельмі часта на ўсё жыццё.

За гэтымі партамі мы дзяліліся адно з адным няхітрымі бутэбрэдамі (чорны хлеб з маслам). Праўда, не ва ўсіх былі і яны. Але не бада: цётка Рая заўсёды падкормівала вучняў. Яна вельмі

Мая маці, Лідзія Цімафееўна, пасля вызвалення Беларусі.

любіла дзедзі, яны з Грышам выхавалі дзвюх дачок і трох сыноў.

Вось тут, каля дзвярэй, стаяла парта, за якой сядзелі незразумныя сяброўкі Людміла і Ніна. Усе без выключэння любілі дзедзічынак. Ніна была дачкой цёткі Раі. І, вядома, усе ў класе зайздросцілі ёй: не трэба было нікуды ісці, школа знаходзілася акурар у хаце.

Калі пабудавалі новую школу, Раіса Мікітаўна ўладкавалася туды працаваць апаляшчыцай. Гэта была вельмі цяжкая праца. У кожным класе стаялі парты, і трэба было паспець нанесці дрочу і да прыходу вучняў выпаліць іх, каб усё было цёпла. Мікітаўна

спраўлялася, нягледзячы на вялікую гаспадарку і пяцірач дзедзічынак.

— Не так даўно хадзіла ў першую школу, нядаўна пабудаваную, — кажа Раіса Кур'ян. — Я б і зараз пайшла працаваць туды апальшчыцай, хоць гэта ўжо нікому не трэба... На днях пад'ехаў на машыне мужчына пенсіянера ўзросту, паклікаў мяне і пытае: «Цётка Рая, якога пенья купляць, чырвонага ці белага?» А я нічога зразумець не магу: які яшчэ пень? Ён заўсімхайся і кажа: «Я ж вучыў вашай школы. Калісьці з рагатак падстрэліў вашу пенья, мой бацька адпудваў мяне, загадаў аддаць вам свайго, а вы мяне даравалі і не ўзялі пенья. І вось праз 55 гадоў я ўсё ж вырашыў аддаць вам доўг!»

...Яшчэ раз заходжу ў свой былы клас. І зноў перад вачыма бачу трох чароўных школьніц у карычневых сукенках і асляпляльных белых каўнерыках, незразумных сябровак — Ніну, Марыяку і Людмілу, якія ўсімхайся мне сваімі непаўторнымі ўсмешкамі. Бываіце, мілья дзедзічыны, бываіце, маё дарагое юнацтва!

Калісьці пасаджаны на шчасце добрым дзедзькам Грышам і яго маленькай дачкой Нінай, шумячы на вуліцы магутныя дрэвы, як бы развіваючыся са мной. А я не развіваюся, бо прыеду яшчэ сюды не раз, каб паклікаць свайму далёкаму юнацтва.

Міхаіл МАСКАЛЬЧУК, Бераставіцкі раён